

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NamMQI
O'quv-uslubiy boshqarma
I. *29*
MEHMANINI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH
KAMARINING O'QUV DASTURI
«30» 08 20 *sep.*

- Bilim sohalari:** 400 000 - Biznes, boshqaruv va xuquq
Ta'lim sohalari: 410 000 - Biznes va boshqaruv
Mutaxassisliklar: 70411601-Korporativ boshqaruv
70411201 - Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

an/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
MTE2306	2024-2025	3	7.5
an/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Tanlov	O'zbek	6	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
MEH NATNI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH	90 Ma'ruza-44 Amaliyot-46	135	225

I. Fanning mazmuni

Mustaqil Respublikamizda iqtisodiy islohotlarni yanada chuqurlashtirish hamda bozor munosabatlarining rivojlanishi malakali bozor andozalariga mos boshqaruvchi mutaxassislarni tayyorlashni taqozo etmoqda.

«Mehnatni tashkil etish va boshqarish» fani iqtisodiyot sub'ektlarida mehnat jarayonini o'rganadi va uni tashkil etishni takomillashtirish orqali mehnat unumdorligini oshirishga harakat qiladi.

Menejmentning muxim funktsiyalaridan biri - mehnatni tashkil qilish va boshqarishdir. Ishlab chikarish samarasini oshirish, mehnat unumdorligini oshirish uchun mehnatni ilmiy asosda tashkil qilish va asoslangan tarzda boshqarish lozimdir.

Mehnatni tashkil etish va boshqarish fanining asosiy maqsadi: korxonalarda mehnatni tashkil qilish, mehnat taksimoti va xamkorligini yo'lga qo'yish, ratsional ish usullarini joriy qilish va ishlab chikarishga qo'llash, talabalariga ish haqini va me'yoriylashtirishni samarali tashkil qilish forma va usullarini o'rgatish, zamonaviy korxonalarda eng samarali tarzda mehnatdan foydalanishni tashkil qilish va mehnat unumdorligini maksimum darajada oshirishga erishishdir.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Mavzu. Fanning predmeti, mazmuni va vazifalari.

Kursning ob'ekti va predmeti. Mehnatni tashkil etish muammolarining mazmuni va vazifalari. Fanning predmeti, maqsadi va mazmuni.

2-Mavzu. Mehnatni tashkil qilish mohiyati va uning yo'nalishlari.

Mehnat, mehnat jarayoni xakida tushuncha. Mehnatni tashkil qilish mohiyati. Mehnatni ilmiy tashkil qilishning vazifalari. Bozor iqtisodiyoti sharoitida mehnatni tashkil etishdagi asosiy vazifalar. Mehnatni ilmiy tashkil etishning asosiy yo'nalishlari.

<p>3- Mavzu. Mehnat taqsimoti</p> <p>Mehnat taqsimoti xakida tushuncha va uning turlari. Funktsional, texnologik, malakaviy operatsiyalar buyicha mehnat taksimotlari.</p>	<p>3- Mavzu. Mehnat taqsimoti</p> <p>Mehnat taqsimoti xakida tushuncha va uning turlari. Funktsional, texnologik, malakaviy operatsiyalar buyicha mehnat taksimotlari.</p>
<p>4-Mavzu. Mehnat kooperatsiyasi</p> <p>Mehnat kooperatsiyasi va uning shakllari. Ish usullarini takomillashtirish.</p>	<p>4-Mavzu. Mehnat kooperatsiyasi</p> <p>Mehnat kooperatsiyasi va uning shakllari. Ish usullarini takomillashtirish.</p>
<p>5-Mavzu. Ish joylarini tashkil qilish</p> <p>Ish joylarini tashkil etish-mehnatni tashkil etishning muxim yo'nalishi. Ish joyi tugrisida tushuncha va uning turlari. Ish joylarini tugri rejalashtirish.</p>	<p>5-Mavzu. Ish joylarini tashkil qilish</p> <p>Ish joylarini tashkil etish-mehnatni tashkil etishning muxim yo'nalishi. Ish joyi tugrisida tushuncha va uning turlari. Ish joylarini tugri rejalashtirish.</p>
<p>6-Mavzu. Ish joylariga xizmat ko'rsatishni takomillashtirish</p> <p>Ish joylarini jihozlash. Ish joylariga xizmat ko'rsatish.</p>	<p>6-Mavzu. Ish joylariga xizmat ko'rsatishni takomillashtirish</p> <p>Ish joylarini jihozlash. Ish joylariga xizmat ko'rsatish.</p>
<p>7-Mavzu. Mehnat usullari</p> <p>Ish usuli, xarakat tushunchasi, mehnat usullari va uslublari klassifikatsiyasi.</p>	<p>7-Mavzu. Mehnat usullari</p> <p>Ish usuli, xarakat tushunchasi, mehnat usullari va uslublari klassifikatsiyasi.</p>
<p>8-Mavzu. Mehnat uslublarini takomillashtirish.</p> <p>Mehnat usullari va uslublarini urganish shakllari.</p>	<p>8-Mavzu. Mehnat uslublarini takomillashtirish.</p> <p>Mehnat usullari va uslublarini urganish shakllari.</p>
<p>9-Mavzu. Mehnat sharoitlarini yaxshilash va ishlab chikarish madaniyati.</p> <p>Ishlab chikarish samaradorligini oshirishda mehnat sharoitlar va ishlab chikarish madaniyatining ahamiyati. Ishlab chikarish korxonalarida mehnat sharoitlarini yaxshilash-MITning asosiy yunalishlari sifatida.</p>	<p>9-Mavzu. Mehnat sharoitlarini yaxshilash va ishlab chikarish madaniyati.</p> <p>Ishlab chikarish samaradorligini oshirishda mehnat sharoitlar va ishlab chikarish madaniyatining ahamiyati. Ishlab chikarish korxonalarida mehnat sharoitlarini yaxshilash-MITning asosiy yunalishlari sifatida.</p>
<p>10-Mavzu. Ish joylarida mehnat sharoiti.</p> <p>Mehnat sharoitina xarakterlovchi kursatgichlar. Mehnatni psixologik va fiziologik naroitlari.</p>	<p>10-Mavzu. Ish joylarida mehnat sharoiti.</p> <p>Mehnat sharoitina xarakterlovchi kursatgichlar. Mehnatni psixologik va fiziologik naroitlari.</p>
<p>11-Mavzu. Mehnat intizomi.</p> <p>Mehnat intizomi-Ishlab chikarish samaradorligini oshirishning asosiy omillari. Mehnat intizomi tugrisida tushuncha. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksining XI bobida mehnat intizomi to'g'risida tushuncha. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining 176-moddasida xodimning burchlari, 177-moddasida ish beruvchilarning burchlari to'g'risida. Mehnat intizomini shakllantirish. Mehnat konunlari. Mehnat intizomini mustaxkamlash chora tadbirlari.</p>	<p>11-Mavzu. Mehnat intizomi.</p> <p>Mehnat intizomi-Ishlab chikarish samaradorligini oshirishning asosiy omillari. Mehnat intizomi tugrisida tushuncha. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksining XI bobida mehnat intizomi to'g'risida tushuncha. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining 176-moddasida xodimning burchlari, 177-moddasida ish beruvchilarning burchlari to'g'risida. Mehnat intizomini shakllantirish. Mehnat konunlari. Mehnat intizomini mustaxkamlash chora tadbirlari.</p>
<p>12-Mavzu. Mehnat intizomini mustaxkamlash usullari.</p> <p>Mehnat intizomini mustaxkamlash usullari. Mehnat kodeksining 181-moddasida intizomiy jazolar, 182-moddasida intizomiy jazolarning qo'llash tartibi, 183-moddasida intizomiy jazoning amal qilish muddati to'g'risida. rag'batlantirish fikrlar mavjud.</p>	<p>12-Mavzu. Mehnat intizomini mustaxkamlash usullari.</p> <p>Mehnat intizomini mustaxkamlash usullari. Mehnat kodeksining 181-moddasida intizomiy jazolar, 182-moddasida intizomiy jazolarning qo'llash tartibi, 183-moddasida intizomiy jazoning amal qilish muddati to'g'risida. rag'batlantirish fikrlar mavjud.</p>

<p>13-Mavzu Mehnatni me'yorlashtirish asoslari. Mehnadni me'yorlashtirish- mehnat sarfi ulchovini belgilashning asosi. Me'yorlashtirish xakida tushuncha.</p> <p>14-Mavzu Me'yorlashtirishning asosiy vazifalari. Me'yorlashtirishning asosiy vazifalari. Mehnat sarfi me'yorlari turlari va ularga tavsif.</p> <p>15-Mavzu Ish vaqti sarfining turkumlanishi. Ish vaqti to'g'risida tushuncha va uning sarfi. Ish vaqtining sarflanishini turkumlash. Ish yoki xizmat ko'rsatish joylarida i shvaqtini ko'p yo'nalishlarda sarf qilinishi.</p> <p>16-Mavzu Foydali ish vaqti sarflarining mehnat samaradorligi Foydali ish vaqti sarflarining mehnat samaradorligiga turlicha ta'siri. Dastgoxlardan foydalanish vaqti va uning tavsifi.</p> <p>17-Mavzu Mehnatni me'yorlashtirish usullari. Jamlash metodi va uning turlari. Analitik normalashning metodlari. Ko'pdastgoxchilik usulida mehnatni me'yorlashning xususiyatlari.</p> <p>18-Mavzu Xizmat ko'rsatish me'yorini asoslash. Xizmat ko'rsatish me'yorini asoslash. Turli jarayonlarda me'yorlashtirish.</p> <p>19-Mavzu Ish vaqtini kuzatish turlari va usullari. Ish vaqtidan foydalanishni kuzatishning asosiy moyiyati va maksadi. Kuzatish turlari. Kuzatish boskichlari. Kuzatish asboblari.</p> <p>20-Mavzu Xronometraj, uning moyiyati va maqsadlari. Xronometraj, uning moyiyati va maksadlari. Xronometraj utkazish boskichlari. Fotoxronometraj. Momentli kuzatish uslubi. Ish vaqtini fotografiya qilish.</p> <p>21-Mavzu Ish haqini tashkil etish Ish haqi to'g'risida tushuncha. Ish xakini tashkil etishning asosiy printsiplari. Tarif tizimi tug'risida tushuncha.</p> <p>22-Mavzu Ish xaqining asosiy shakllari Ish xaqining asosiy shakllari. Mehnatga xaq tulashtirishni takomillashtirish yullari.</p> <p>III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiiya etiladi:</p>

<p>1-Mavzu. Fanning predmeti, mazmuni va vazifalari. 2-Mavzu. Mehnatni tashkil qilish mohiyati va uning yo'nalishlari. 3- Mavzu. Mehnat taqsimoti 4-Mavzu. Mehnat kooperatsiyasi 5-Mavzu. Ish joylarini tashkil qilish 6-Mavzu. Ish joylariga xizmat ko'rsatishni takomillashtirish 7-Mavzu. Mehnat usullari 8-Mavzu. Mehnat uslublarini takomillashtirish. 9-Mavzu. Mehnat sharoitlarini yaxshilash va ishlab chiqarish madaniyati. 10-Mavzu. Ish joylarida mehnat sharoiti. 11-Mavzu. Mehnat intizomi. 12-Mavzu. Mehnat intizomini mustaxkamlash usullari. 13-Mavzu Mehnatni me'yorlashtirish asoslari. 14-Mavzu Me'yorlashtirishning asosiy vazifalari. 15-Mavzu Ish vaqti sarfining turkumlanishi. 16-Mavzu Foydali ish vaqti sarflarining mehnat samaradorligi 17-Mavzu Mehnatni me'yorlashtirish usullari. 18-Mavzu Xizmat ko'rsatish me'yorini asoslash. 19-Mavzu Ish vaqtini kuzatish turlari va usullari. 20-Mavzu Xronometraj, uning moyiyati va maqsadlari. 21-Mavzu Ish haqini tashkil etish 22-Mavzu Ish xaqining asosiy shakllari 23-Mehnatega haq to'lashni takomillashtirish yo'llari</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.</p> <p>IV. Mustaqil ta'lim va topshiriqlar Mustaqil ta'lim uchun tavsiiya etiladigan topshiriqlar: 1. Mehnatni tashkil qilish mohiyati va uning yo'nalishlarini tahlil qilish 2. Mehnatni me'yorlashtirish asoslari o'rganish tahlil etish 3. Xronometraj, uning moyiyati va maqsadlarini o'rganish 4. Ish xaqining asosiy shakllari bo'yicha keys stadi tuzish 5. Mehnatga haq to'lashni takomillashtirish yo'llari mavzusida tezis yozish</p> <p>V. Ta'lim natijalari/ Kasbiy kompetensiyalari Magistr bilishi kerak: Fanni o'zlashtirish jarayonida talaba: -mehnadni tashkil etishning nazariy va amaliy asoslarini -raxbarlar va xodimlar mehnatini tashkil etish asoslarini -shartnomalar tuzish asoslarini -menejment qonun va tamoyillarini</p>
--

<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) echish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni echish; • muammoni hal qilish. 	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>“Mehnatni tashkil etish va boshqarish” kursi 3 semestrga mo'ljallangan bo'lib, fanni o'qitish ta'limning kredit tizimi asosida ma'ruza, amaliyot mashg'ulotlari, taqdimotlar, hamda mavzu bo'yicha mustaqil topshiriqlarni o'z ichiga oladi. Oraliq nazorat, mustaqil ish shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test topshiriqlarini topshirishi kerak bo'ladi.</p>
<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli «2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni 2. A.SH. Nazarov Mehmatni tashkil etish va normalashtirish. O'quv qo'llanma. TDIU, 1997 3. N.Q.Yo'ldoshev, O.S. Kazakov Iqtisodiyot va moliyaviy menejment. Toshkent, TDIU, 2017, - 212 b. 4. M.Ikramov, O.Kazakov, R. Ismoilov Iqtisodiyot va menejment asoslari. (O'quv qo'llanma) Toshkent, VneshinvestProm, 2019,280 b. 5. Menejmentga kirish. Daslik. Toshkent. “Fan ziyosi”, 2022 yil, 378 bet. 6. O.S. Kazakov Menejment. Namangan, “Usmon Nosir media”, 2022, 256 bet 	<p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. E.X. Maxmudov Korxonada iqtisodiyoti. Darslik, T.: 2004. – 247 b. 2. O.S.Kazakov, X.T. Axmedxodjaev Menejment asoslari. Toshkent, “Ilm-Ziyo”,2017. 3. O.S.Kazakov, N.Q. Yo'ldoshev Iqtisodiyot va menejment. Toshkent, “Iqtisodiyot”,2017. 4. O.S. Kazakov Iqtisodiyot va menejment. Namangan, “Usmon Nosir media”,2022. <p>Internet saytlari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.mf.uz O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi sayti

<ol style="list-style-type: none"> 2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 3. www.minekonomu.uz – O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyot vazirligi sayti 4. www.mf.uz - O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi rasmiy sayti 	<p>7. Fan dasturi Namangan muhandislik-qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p>
<p>8. Fan/modul uchun mas'ul: T.Ergashev NamMQI, “Menejment” kafedrası professori</p>	<p>9. Taqrizchilar: I.Ibragimov - NamMTI, “Menejment” kafedrası mudiri, iqtisod fanlari doktori (PhD) N. Usmonova - “SAAS TEKS INVEST” MCHJ direktor muovini</p>